

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 9 lipca 2026 r.

Pozycja 68

POSTANOWIENIE

z dnia 4 lutego 2026 r.

Sygn. akt Ts 158/24

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.S. i J.S. o zbadanie zgodności:

art. 103 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1991 r. Nr 7, poz. 24) z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

- 1) uwzględnić wniosek i przywrócić termin usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej;**
- 2) nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.**

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 sierpnia 2024 r. (data nadania) J.S. i J.S. (dalej: skarżący), reprezentowani przez pełnomocnika z wyboru, wystąpili z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującej sprawy.

Skarżący złożyli wniosek o uchylenie decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dalej: Prezes KRUS) z 11 maja 1999 r. (znak: [...]) i 13 lipca 2004 r. (znak: [...]) i ponowne ustalenie wysokości ich emerytur rolniczych z powodu błędnego przyjęcia przez organ rentowy 1,20 jako wskaźnika wymiaru świadczenia obliczonego na dzień 31 grudnia 1990 r., zamiast 2,36, obliczonego na dzień nabycia uprawnień do renty rolniczej, czyli 25 maja 1984 r.

Decyzjami z 21 kwietnia 2022 r. (znak: [...]) Prezes KRUS odmówił wszczęcia postępowania w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytur rolniczych skarżących. Obie decyzje zostały zaskarżone odwołaniami do Sądu Okręgowego w B.

Wyrokiem z 6 września 2022 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w B. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania skarżących uzasadniając, że wskaźnik wymiaru świadczenia ustala się tylko raz i w przypadku skarżących nastąpiło to na dzień 31 grudnia 1990 r. Skarżący złożyli apelację od tego wyroku.

Sąd Apelacyjny w K. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 26 marca 2024 r. (sygn. akt [...]) oddalił apelację skarżących argumentując m.in., że świadczenie każdego ze skarżących było ustalone prawidłowo i w konsekwencji nie było podstaw do uznania, że organ rentowy popełnił błąd. Orzeczenie to, doręczone skarżącym 9 maja 2024 r., zostało w skardze wskazane jako ostateczne rozstrzygnięcie o ich prawach i wolnościach.

Skarżący wnieśli o stwierdzenie niezgodności art. 103 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1991 r. Nr 7, poz. 24; dalej: ustawa o ubezpieczeniu) z zasadą demokratycznego państwa prawa, zasadą ochrony praw nabytych, zaufania obywateli do państwa oraz stanowionego przez nie prawa, jak również z zasadą sprawiedliwości społecznej, wywodzonymi z art. 2 Konstytucji. Ich zdaniem zasada zaufania do państwa oraz stanowionego przez nie prawa pozwala oczekiwać, że trud i wysiłek włożony w pracę zostanie zrekompensowany wyższym świadczeniem emerytalnym. Skarżący wskazują na naruszenie zasady ochrony praw nabytych, gdyż odebrano im przyznane oraz nabyte uprawnienia do świadczeń obliczonych na podstawie innej podstawy prawnej, a następnie pozbawieni zostali własności osobistej, co naruszyło ich bezpieczeństwo prawne. Naruszone zostały też, poprzez brak gwarancji stabilności sytuacji prawnej, zasady demokratycznego państwa prawnego oraz sprawiedliwości społecznej. Skarżący argumentują również, że zgodnie z zasadą proporcjonalności zawartą w art. 31 ust. 3 Konstytucji wysokość świadczeń emerytalnych powinna być odpowiednia do ich wysiłku włożonego w pracę, który był możliwy do oceny jedynie na dzień nabycia prawa. Artykuł 103 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniu jest także, zdaniem skarżących, niezgodny z art. 21 ust. 1 Konstytucji poprzez odebranie im praw emerytalno-rentowych w postaci wypracowanego przez nich zwiększenia w wysokości 156% najniższej emerytury. W ten sposób naruszony został również art. 64 ust. 1 Konstytucji, z którego wynika zasada nieingerencji państwa we własność oraz instytucjonalne zagwarantowanie prawa do korzystania z własności i innych praw majątkowych. Wreszcie, zdaniem skarżących, zaskarżony przepis narusza ich bezpieczeństwo socjalne zagwarantowane w art. 67 ust. 1 ustawy zasadniczej, poprzez dopuszczenie znacząco zaniżonych świadczeń, naruszenie możliwości swobodnego kształtowania warunków bytowych oraz prawa własności.

Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 25 września 2024 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 2 października 2024 r.) skarżący zostali wezwani do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) doręczenie, wraz z czterema kopiami, pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżących przed Trybunałem Konstytucyjnym w odniesieniu do sprawy, w związku z którą złożona została skarga konstytucyjna; 2) doręczenie, wraz z czterema kopiami, odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem wyroków, decyzji lub innych rozstrzygnięć potwierdzających wyczerpanie drogi prawnej wraz z uzasadnieniami, w szczególności: a) decyzji Prezesa KRUS z 21 kwietnia 2022 r. (nr [...]); b) decyzji Prezesa KRUS z 21 kwietnia 2022 r. (nr [...]); c) wyroku Sądu Okręgowego w B. z 6 września 2022 r. (sygn. akt [...]), d) wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 26 marca 2024 r. (sygn. akt [...]); 3) udokumentowanie daty doręczenia skarżącym ostatecznego orzeczenia (poprzez doręczenie poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii koperty) wraz z czterema kopiami; 4) poinformowanie, czy od wskazanego w skardze konstytucyjnej ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia (wraz z czterema kopiami).

Skarżący usunęli wskazane braki w piśmie z 9 października 2024 r. (data nadania).

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 11 marca 2025 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżących 18 marca 2025 r.) wezwał skarżących do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez: 1) podanie adresu publikacyjnego zaskarżonego przepisu; 2) doręczenie, wraz z czterema kopiami, odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność

z oryginałem wraz z uzasadnieniami: a) decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z: 25 maja 1984 r. dotyczącej J.S. i J.S. (znak: [...]), 23 lipca 1984 r. dotyczącej J.S. i J.S. (znak: [...]), b) decyzji Prezesa KRUS z: 11 maja 1999 r. (znak: [...]) dotyczącej J.S., 8 lipca 2003 r. (znak: [...]) dotyczącej J.S., 13 lipca 2004 r. (znak: [...]) dotyczącej J.S., 26 sierpnia 2004 r. (znak: [...]) dotyczącej J.S., c) aktu notarialnego z 19 lipca 1984 r. o przekazaniu gruntów następcy, d) wyroku Sądu Wojewódzkiego w K. X Wydział Ubezpieczeń Społecznych z 31 marca 1992 r. (sygn. akt [...]), e) postanowień: Sądu Okręgowego w B. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 12 listopada 2019 r. (sygn. akt [...]), Sądu Apelacyjnego w K. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 30 kwietnia 2020 r. (sygn. akt [...]).

W piśmie procesowym z 25 marca 2025 r. (data nadania) skarżący usunęli większość braków formalnych, wnioskując jednocześnie o przedłużenie terminu ich usunięcia o 21 dni w celu uzyskania w Sądzie Okręgowym w K. odpisu wyroku Sądu Wojewódzkiego w K. X Wydział Ubezpieczeń Społecznych z 31 marca 1992 r. (sygn. akt [...]).

W piśmie procesowym z 17 kwietnia 2025 r. (data nadania) skarżący usunęli powyższy brak formalny skargi.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

2.1. Skarga konstytucyjna została sporządzona przez adwokata, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżący wyczerpali przysługującą im drogę prawną.

2.3. Skarżący poinformowali, że od wyroku Sądu Apelacyjnego w K. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 26 marca 2024 r. (sygn. akt [...]) nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

2.4. Dochowany został trzymiesięczny termin wniesienia skargi zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, gdyż powyższy wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony skarżącym (ich pełnomocnikowi) 9 maja 2024 r., natomiast skarga została wniesiona do Trybunału 8 sierpnia 2024 r. (data nadania).

2.5. Przedmiot skargi został określony prawidłowo. Skarżący wniesli o przeprowadzenie oceny konstytucyjności art. 103 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1991 r. Nr 7, poz. 24; dalej: ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników). Jako wzorce kontroli podane zostały art. 2, art. 31 ust. 3, art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 1 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji.

2.6. Skarżący wskazali, które z ich konstytucyjnych praw i w jaki sposób – ich zdaniem – zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy. Uzasadnili również postawione w skardze zarzuty.

2.7. Analizowana skarga nie jest obarczona nieusuwalnymi brakami formalnymi, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, a postawione w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

3. Mając powyższe na względzie, a także w związku z tym, że ocena sformułowanych w skardze zarzutów wykracza poza zakres wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej, Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

4. Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny postanowił przywrócić skarżącym termin usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej. Termin ten jest terminem ustawowym (art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK), natomiast statuowana w art. 166 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego [Dz. U. z 2024 r. poz. 1568] instytucja przedłużenia terminu dotyczy wyłącznie terminów sądowych (zob. postanowienie TK z 12 września 2019 r., sygn. Ts 76/19, OTK ZU B/2020, poz. 18). Pełnomocnik skarżących powinien był zatem wystąpić z wnioskiem o przywrócenie terminu usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej. Trybunał, odwołując się do utrwalonej w orzecznictwie, a wynikającej z dorobku europejskiej kultury prawnej zasady *falsa demonstratio non nocet* (zob. np. wyrok TK z 24 lutego 2009 r., sygn. SK 34/07, OTK ZU nr 2/A/2009, poz. 10 oraz wskazane tam orzecznictwo) uznał jednak, że w tej sytuacji podstawowe znaczenie ma istota sprawy, a nie jej oznaczenie. Ponadto podkreślił, że zgodnie z zasadą *hominum causa omne ius constitutum sit* prawo nie może być celem samym w sobie, lecz ma odpowiadać na potrzeby człowieka i służyć jego dobru. Tym bardziej za niecelowe należałoby uznać bezrefleksyjne i nazbyt dosłowne rozumienie sformułowania użytego przez skarżących.

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał postanowił jak w sentencji.